

Aktualizované výkladové stanovisko k právním aspektům provedení umělého přerušování těhotenství na žádost cizinek přicházejících v rámci současné migrační vlny z Ukrajiny

§ 10 zákona č. 66/1986 Sb., o umělém přerušování těhotenství, říká: „Umělé přerušování těhotenství podle § 4 se neprovede cizinkám, které se v České socialistické republice zdržují pouze přechodně.“

Toto ustanovení provádí § 10 vyhlášky č. 75/1986 Sb., kde se říká: „Za přechodný pobyt se nepovažuje pobyt cizinek, které pracují v orgánech a organizacích se sídlem v České socialistické republice, popřípadě členek rodin pracovníků těchto orgánů a organizací, pobyt studujících a jiných cizinek, které mají povolení k pobytu pro cizince podle zvláštních předpisů, popřípadě mezistátních dohod.“

Umělé přerušování těhotenství je tedy dovoleno, pokud je pobyt cizinky mj. na základě „povolení k pobytu pro cizince podle zvláštních předpisů, popřípadě mezistátních dohod“.

Cizinka přicházející v rámci současné migrační vlny z Ukrajiny (dále jen cizinka) by si po příjezdu do ČR měla požádat o tzv. dočasnou ochranu, o jejíž aktivaci bylo rozhodnuto Radou Evropské unie. Právním základem je směrnice 2001/55/ES, která mimo jiné stanovuje právní rámec obsahu institutu dočasné ochrany. Směrnice v čl. 8 ukládá členským státům přijmout opatření nezbytná k zajištění povolení k pobytu osobám požívajícím dočasnou ochranu, a to na celé období trvání ochrany. Za tímto účelem budou vydány potřebné dokumenty nebo jiné rovnocenné doklady. Ze směrnice tedy jednoznačně vyplývá, že z hlediska typu pobytového oprávnění se jedná o „povolení k pobytu“, o kterém hovoří § 10 vyhlášky č. 75/1986 Sb.

V první fázi migrační vlny (do 21. března 2022, kdy nabyl účinnosti zákon č. 65/2022 Sb.) si lidé přicházející z Ukrajiny žádali a bylo jim udělováno vízum k pobytu nad 90 dnů za účelem strpění pobytu na území České republiky podle § 33 odst. 1 písm. a) zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Ode dne účinnosti zákona č. 65/2022 Sb. dochází k udělení dočasné ochrany cizincům v návaznosti na prováděcí rozhodnutí Rady (EU) 2022/382 ze dne 4. března 2022, kterým se stanoví, že nastal případ hromadného přílivu vysídlených osob z Ukrajiny ve smyslu článku 5 směrnice 2001/55/ES ze dne 20. července 2001 o minimálních normách pro poskytování dočasné ochrany v případě hromadného přílivu vysídlených osob a o opatřeních k zajištění rovnováhy mezi členskými státy při vynakládání úsilí v souvislosti s přijetím těchto osob a s následky z toho plynoucími. Zákon č. 65/2022 Sb. považuje za dočasnou ochranu i víza vydávaná v první fázi migrační vlny.

V obou případech se tedy jedná o „povolení k pobytu pro cizince podle zvláštních předpisů“, jak o něm hovoří § 10 vyhlášky č. 75/1986 Sb.

Pokud cizinka disponuje tímto pobytovým oprávněním¹, máme za to, že je český poskytovatel zdravotních služeb oprávněn u ní provést umělé přerušování těhotenství v souladu se zákonem č. 66/1986 Sb. Tento závěr plně odpovídá i směrnici 2001/55/ES, která ve svém čl. 13 ukládá členským státům povinnost poskytnout nezbytnou zdravotní či jinou péči osobám požívajícím dočasnou ochranu, které mají zvláštní potřeby, např. jedná-li se o nezletilé osoby bez

¹ Pro snazší rozpoznání se uvádí, že se jedná o vízový štítek vylepený v cestovním dokladu cizinky nebo na zvláštním dokumentu mimo něj a obsahuje kód D/VS/U nebo D/DO/xxx. Rovněž se může jednat o ručně vyhotovený záznam o udělení tohoto víza (dočasné ochrany) nebo o razítko, vždy opatřeno dalším razítkem vydávajícího orgánu.

doprovodu nebo osoby, které byly obětí týrání, znásilnění nebo jiné závažné formy psychického, fyzického nebo sexuálního násilí.

V současnosti se také vyskytují případy cizinek, kterým byla udělena dočasná ochrana v jiném členském státu Evropské unie, který však má velmi restriktivní pravidla pro přístup k umělému přerušení těhotenství (např. Polsko), a z tohoto důvodu tyto cizinky hledají možnost podstoupit umělé přerušení těhotenství na území České republiky. Jakkoliv se dočasná ochrana uděluje orgány daného členského státu na základě národní právní úpravy, jedná se o právní úpravu, která implementuje celounijní předpis, a to již zmíněnou směrnici Rady 2001/55/ES.

Jak bylo uvedeno výše, směrnice typ pobytového oprávnění, které je cizinkám v rámci Evropské unie vydáváno, označuje za „povolení k pobytu“, z unijního *acquis* plyne právo pobytu i v jiném členském státě Evropské unie. V některých specifických případech je pak vedle toho na místě rovněž odkázat na povinnost poskytnout obětem sexuálního násilí nezbytnou zdravotní či jinou péči. Pokud tato péče není dostupná ve státě, který dočasnou ochranu udělil a ani v zemi původu, lze dovodit, že se cizinky mohou ucházet o zajištění takové péče v jiném členském státě Evropské unie.

Máme tak za to, že je český poskytovatel zdravotních služeb i v těchto případech oprávněn u těchto cizinek provést umělé přerušení těhotenství v souladu se zákonem č. 66/1986 Sb.

Toto vyjádření se týká umělého přerušení těhotenství na žádost ženy do 12. týdne těhotenství (podle § 4 zákona č. 66/1986 Sb.). V případě zdravotních důvodů, ať na straně ženy, nebo plodu („jestliže je ohrožen její život nebo zdraví nebo zdravý vývoj plodu nebo jestliže jde o geneticky vadný vývoj plodu“ – viz § 5 zákona č. 66/1986 Sb.), žádné omezení pro cizinky neplatí.

V Praze dne 18.05.2022